

Stiftelsen Det norske Skogfrøverk
Postboks 118
2301 HAMAR

Saksb.: Espen Olaf Henriksen
e-post: fmnoehe@fylkesmannen.no
Tlf: 75531603
Vår ref: 2017/1491
Deres ref:
Vår dato: 07.03.2017
Deres dato: 23.02.2017
Arkivkode: 433.2

Tillatelse til utsetting av utenlandsk treslag - Stiftelsen Det norske Skogfrøverk - 78/17 - Hadsel

Vi viser til søknad av 23.2.2016 om utsetting av utenlandsk treslag (lutzgran) til skogproduksjon.

Vedtak

Stiftelsen Det norske skogfrøverk gis med dette tillatelse til utsetting av 500 lutzgran til frøforedling på eiendom 78/17 i Hadsel kommune, på område avmerket på kart vedlagt søknad. Tillatelsen er gitt med hjemmel i forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. naturmangfoldloven § 30.

Vilkår til tillatelsen:

- Søker plikter å begrense spredning av lutzgran fra utsettingsfeltet. Spredning på samme eiendom må fjernes av søker. Ved spredning til andre eiendommer må søker om mulig innhente grunneiers samtykke og deretter fjerne spredningen. Hvis eier av annen eiendom ikke tillater fjerning, må spredningen meldes til Fylkesmannen.
- Ved en eventuell overdragelse av eiendom må ny grunneier informeres om tillatelsen og vilkårene som er satt.
- Virksomheten/søker skal ha internkontroll (forskriftens § 10). Internkontroll er ordninger som sikrer at søker og eventuelt ansatte har kunnskap om reglene i forskriften, og rutiner som sikrer at forskrift og vilkår blir overholdt. Internkontroll skal vises til ansvarlig myndighet ved forespørsel.
- Utplantingen må være fullført innen 31.12.2025.

Fylkesmannen kan kontrollere at tiltaket er utført etter forutsetningene i tillatelsen (§ 11 i forskriften).

Bakgrunn

Skogfrøverket har søkt om å sette ut ca. 400 lutzgran (*Picea x lutzii*) i et felt på ca. 10 daa på Råvoll i Hadsel kommune (eiendom 78/17, som frøverket leier av Salten skogselskap). Skogfrøverket satt i 1995 avkom fra 128 forskjellige kontrollerte krysninger mellom kvitgran og sitkagran ut på Råvoll. Podekvister fra femten av de beste individene fra denne 1995-plantingen skal nå brukes om grunnlagsmateriale for videre foredling. Utplanting og podinger er planlagt gjennomført i perioden 2017-2022. Skogfrøverket har ansvar for å ta vare på foredlede materialer til fremtidig forskning, foredling og frøproduksjon.

Grunnlaget for avgjørelsen

Det følger av naturmangfoldlovens § 30 at utsetting av utenlandske treslag krever tillatelse fra ansvarlig myndighet, og at slik tillatelse ikke kan gis hvis det er grunn til å anta at utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold.

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål ble fastsatt ved kgl. res. av 25.5.2012. Miljødirektoratet er ansvarlig myndighet etter forskriften. Myndighet til å behandle søknader og gi tillatelser etter forskriften har blitt delegert til Fylkesmannen.

Ifølge veileder til forskrift om utenlandske treslag (Miljøverndepartementet, 2012) er utsetting for produksjon av frø å regne som skogbruksformål. Formålet med den omsøkte utsettingen er ikke bare frøproduksjon, men også foredling og forskning. Fylkesmannen har fått avklart med Miljødirektoratet at søknaden uansett skal behandles etter forskrift om utsetting av utenlandske treslag.

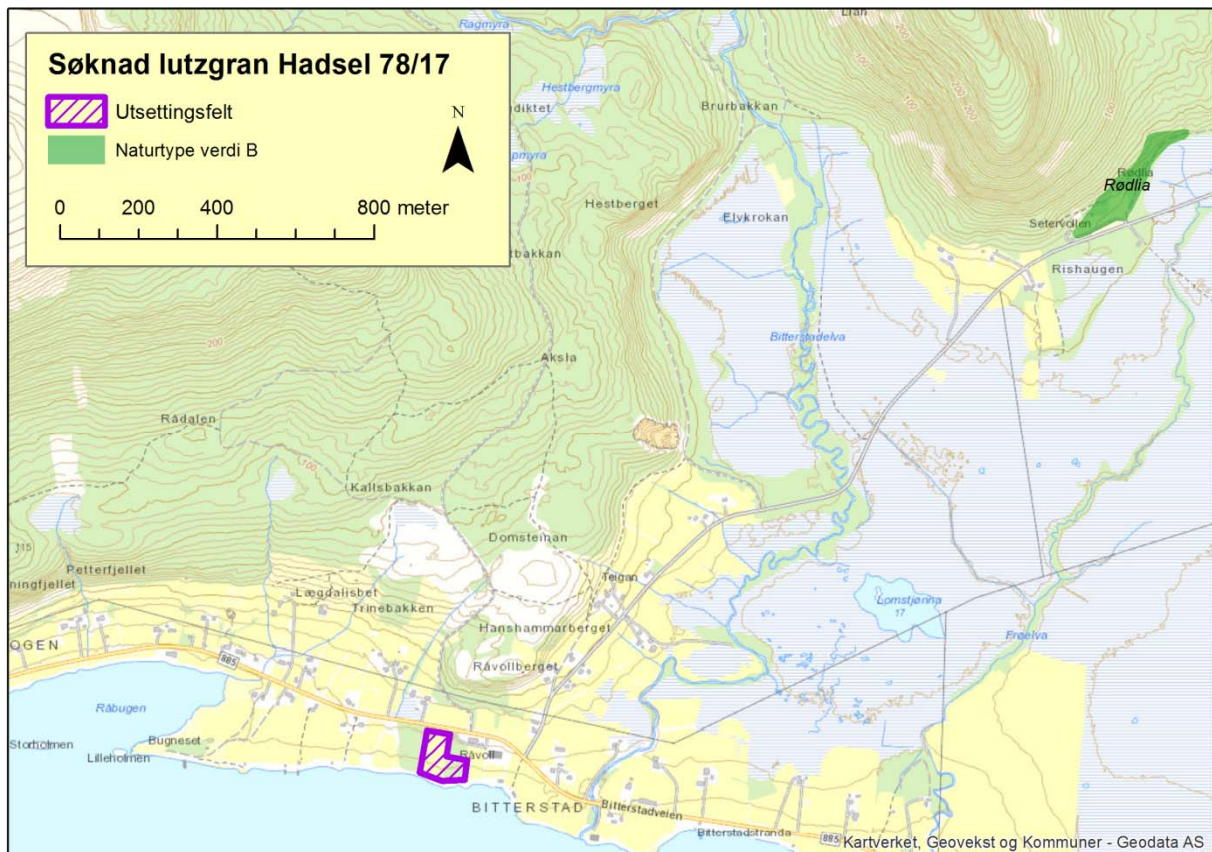
Søknaden skal også vurderes etter prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8 til 12.

Begrunnelse

Forskrift om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål skal hindre at planting av utenlandske treslag påvirker mangfoldet i naturen negativt. Fylkesmannen har derfor vurdert tilgjengelig kunnskap om treslaget og naturverdiene i og rundt utsettingsfeltet. Vi legger vekt på om det kan forventes spredning av treslaget som kan gi uheldige følger for spesielle naturverdier (viktige naturtyper, verneområder eller forekomst av rødlistearter) i områdene rundt feltet.

Lutzgran er en hybridart mellom sitkagran og kvitgran som er hjemmehørende i Canada og Alaska. Selv om arten er en hybrid, så har den evnen til å formere seg med frø. Ifølge *Kunnskapsstatus for spredning og effekter av fremmede bartrær på biologisk mangfold* (DN-utredning 8-2012) kan bartrær under gitte betingelser spre seg flere kilometer fra mortreet. Artsdatabanken har vurdert lutzgran til å være treslag med *lav risiko* (LO) (Fremmede arter i Norge, 2012). Kunnskapen om lutzgranas spredningsevne og økologiske effekt er imidlertid foreløpig ufullstendig. Etter risikovurderingen som ble gjort i 2012 har det blitt registrert flere hundre tilfeller av lutzgran som har spredd seg ut fra plantefelt, blant annet i Vesterålen (Artskart/Artsdatabanken). Miljødirektoratet argumenterer i et vedtak av 5.10.2015 for at lutzgran bør behandles på lik linje med sitkagran. Sitkagran er av Artsdatabanken vurdert som en art med *svært høy risiko* (SE).

Arealet som søkes beplantet (ca. 10 daa) ligger i sørvendt terreng ca. 10-40 moh. mellom fylkesvei 885 og sjøen (Langøysundet) (Figur 1). Mesteparten av arealet har vært beplantet med sitkagran (klonarkiv og leplanting). Noe sitkagran er hogd, og resten er planlagt hogd før lutzgran settes ut. Det er altså ingen kjente naturverdier i selve utsettingsfeltet. Berggrunnen under feltet består av monzonittisk gneis med et tykt dekke av marine strandavsetninger.

Figur 1: Beliggenhet av omsøkt utsetting av lutzgran.

Områdene rundt utsettingsfeltet vil kunne påvirkes av vindsprede frø fra feltet. Den dominerende vindretning på Stokmarknes lufthavn (1,5 km lengre vest) er fra sørøst. Arealene på lesiden av det omsøkte feltet (mot nordvest) er dominert av dyrket mark og felt med plantet gran. Mesteparten områdene nærmest utsettingsfeltet (avstand < 200 m) består av sjø, dyrket mark og plantet barskog, men det er også arealer med bebyggelse og litt løvskog.

I området mellom 200 meter og 2 km fra utsettingsfeltet finnes det blant annet åpne naturtyper som hei og myr. Norsk institutt for skog og landskap gjennomførte i 1996 en vegetasjonskartlegging som dekket mesteparten av arealene ovenfor bebygd og dyrket areal på Råvoll. Betydelige arealer (> 60 daa) nord for Høshammerberget (som ligger ca. 350 m nord-nordøst for det omsøkte feltet) ble klassifisert til de åpne vegetasjonstypene *beitevoll* og *kystlynghei*. Det må understrekes at kartleggingen i 1996 ble gjort med en annen definisjon av kystlynghei enn det som gjelder i dag, og at det ikke er grunn til å tro at arealet oppfyller dagens definisjon på den sterkt truede naturtypen kystlynghei. Vegetasjonstypen som i 1996-kartleggingen ble kalt *kystlynghei* tilsvarer etter dagens definisjon naturtypen *boreal hei* (DD - datamangel - i norsk rødliste for naturtyper fra 2011). I kartleggingen fra 1996 dekket denne vegetasjonstypen ca. 29 km² i Sortland kommune. (Vegetasjon som i dag ville blitt definert som den sterkt truede naturtypen *kystlynghei* ble i samme kartlegging kategorisert som *røsslynghei*. Arealet av *røsslynghei* i Sortland kommune var i 1996 kun 0,29 km².)

Det er ikke mulig å utelukke muligheten for at frø fra det omsøkte feltet kan spre seg til hei, skog eller myr i området. Heiområdet nord for Hanshammarberget kan i teorien være spesielt utsatt. Imidlertid er det andre bestand med lutzgran som er større og nærmere heiområdet, og som dermed antas å ha større betydning, men som i liten grad har gitt opphav til spredning. Rapporten *Kartlegging av kortdistansespredning av fremmede bartrær* (NINA-rapport 1231, 2016) beskriver nærspredning rundt et plantefelt med 59 år gammel lutzgran i Råvollmarka. Dette plantefeltet ligger mindre enn 500 m nord for det omsøkte utsettingsfeltet. Innenfor et område på 0,5 km x 0,5 km ble det funnet ni frøspredte individer med en gjennomsnittshøyde på 40 cm. Gjennomsnittlig spredningsavstand var 22,3 m, og 95 % var under 30 m fra morbestanden. Alle ni individene ble funnet på forstyrret mark, og det ble ikke funnet oppslag av gran på myr, skog eller hei rundt samme morbestand. Samme rapport beskriver imidlertid noe spredning av lutzgran til myr, skog og hei rundt andre undersøkte plantefelt i Hadsel.

Nærmeste registrerte spesielt verdifulle naturverdi som kan være sårbar for spredning av utenlandske bartrær er en lokalitet med naturbeitemark (Rødlia, verdi B) ca. 2,0 km nordøst for det omsøkte feltet. Skagenmyra, som ligger en km øst for feltet, er yngleområde blant annet for de rødlistede artene fiskemåke og tjuvjo. Observasjoner registrert i Artskart viser at områdene Råvoll-Hakaneset-Skagen brukes av flere andre rødlistede fuglearter (blant annet vipe, brushane, storspove og svarthalespove).

I følge søknaden står det plantefelt med en rekke utenlandske treslag mindre enn 200 m fra utsettingsområdet (lutzgran, sitkagran, hvitgran, engelmansgran og sibirsk lerk). Frø fra lutzgran vil derfor kunne bli spredt i dette området uavhengig av om det blir gitt tillatelse til å sette ut lutzgran i det omsøkte feltet.

Negative virkninger av utenlandske treslag kan i noen tilfeller først komme til syne etter mange år som viltvoksende. Det er derfor viktig å være føre-var og begrense spredning av lutzgran utenfor utsettingsfeltet. Etter naturmangfoldloven (§ 11) er det tiltakshaver som må dekke kostnadene ved å hindre eller begrense skade på naturmangfoldet. Dette omfatter tilsyn og fjerning av trær som eventuelt sprer seg ut fra feltet.

I og med at planting gjøres for å produsere frø, vil søker i spesielt gode frøår samle inn kongler fra feltet. Dette vil redusere risikoen for spredning. I søknaden oppgis også at Skogfrøverket hvert tiende år vil kontrollere områdene innenfor 100-200 m fra planting for uønsket spredning av lutzgran.

Naturmangfoldloven krever også miljøforsvarlig teknikk og driftsmetoder (§ 12). Dette innebærer at planting må gjennomføres på en slik måte at naturen rundt ikke skades unødvendig.

Oppsummering av vår vurdering: Utplantingen vil sannsynligvis ikke få vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold, selv om det er vanskelig å utelukke spredning av enkeltindivider til hei- og myrområder et stykke unna utsettingsfeltet. Vi legger vekt på at utplanting som skal sikre framtidig frøproduksjon og foredling har en annen og større nytteverdi enn utplanting kun for skogproduksjon. Vilårene for tillatelsen er satt ut fra føre-var-prinsippet og for å minske risikoen for negative virkninger. Forutsatt at vilårene følges, forventer vi ikke vesentlige uheldige følger for biologisk mangfold. Vår samlede vurdering er derfor at omsøkt utsetting av lutzgran kan tillates.

Saksopplysninger

Det kan klages på vedtaket innen 3 uker etter at brevet er mottatt, jf. forvaltningslovens regler. Klagen sendes til Fylkesmannen i Nordland og avgjøres av Miljødirektoratet hvis Fylkesmannen ikke omgjør eget vedtak.

Med hilsen

Christian Brun-Jenssen (e.f.)
fung. seksjonsleder

Espen Olaf Henriksen
Seniorrådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:
Sortland kommune Postboks 117 8401 Sortland